הַמַּאֲמָר
הַשְּׁבוּעִי

מצוות יעוד ופדיון
אמה העבריה

אדמו"ר הצמח צדק

שבוע פרשת משפטים

צוות המאמר השבועי:

חברי המערכת: מנחם מענדל רוזנצויג, אחיה מרקוביץ׳ ואביעד בר לוי.

כותבים: אשחר שפירא, אליוסף גל, יוסף ברוך שטקל ושהם כרמי.

הגהה ועריכה לשונית: ישראל מאיר אופן, לוי יצחק וינגורט, הלל הנדלר ועפר בן יעקב.

עיצוב ועימוד: איתמר סלע ואליה חי אופן.

הו״ל: שילה קליין ואהרן רוזנצויג.

הפקה: שלם נחמן הראל.

בע"ה

שבוע טוב לכולנו!

ב"ה מתחילים את **השבוע האחרון** של השובבי"ם עם מאמר **ייחודי ומרתק** של ה"צמח צדק" על עבודת התפילה של **כל אחד ואחד** ממנו.

המאמר שלנו מהספר "דרך מצוותיך" עוסק במצוות ייעוד ופדיון אמה עבריה, וממתיק מאד את כל עבודת העבד שאנחנו עובדים את ה'.

במאמר נראה איך כל מה שחשבנו עד היום (לפחות אני...) על המושג עבד שהוא רק אחד שעושה מה שאומרים לו - זה רק **השלב הראשון** והמדרגה הראשונה של עבד.

פתאום נגלה ש**עבד אמתי** זוכה להיות **מתואם ומקושר עם ה'** גם ברובד הלב והרגשות הרגילים שלו, ואפילו ברובד המוח שלו הוא מפתח הלך מחשבה בדומה לאדונו, עד שמתוך כך זוכים להפוך מ'אמה' של ה' ל'כלה' של ה' יתברך!

נו, אז למה אתם מחכים?

פשוט תהפכו דף ותיהנו מטוב ה'...

חברי המערכת

מצוות יעוד ופדיון אמה העבריה

הרבי ה'צמח צדק', דרך מצוותיך

מבואר

פתיחה

(מ"ג) ליעד אמה העבריה, (מ"ד) לפדותה אם לא רצה ליעדה, והוא מה שנאמר "אם רעה בעיני אדוניה אשר לא יעדה והפדה וגו'". והיעוד הוא שאומר לה בפני שנים הרי את מקודשת לי ואז נוהג בה מנהג אישות ושנינו סוף פרק קמא דבכורות מצות יעוד קודם למצות פדיה, ואם לא רצה ליעדה לא לו ולא לבנו אזי המצוה לפדותה והוא שכשתתן כסף או שוה כסף עבור השנים שהיתה ראויה לעובדו עד סוף שש אזי תצא חפשי וגם הוא מגרע בפדיונה השנים שעשתה אצלו כיצד הרי שמכרוה בששים דינרים ועבדה ארבעה שנים הרי זו נותנת כ' דינרים ותצא, ומצות פדיה נוהגת גם בעבד עברי וכדפירש רש"י בחומש:

נערה שאביה מכר אותה לאמה, האדון שלה מצווה ליעד אותה. כלומר, להחליף את העבדות בכך שהוא או בנו יישאו אותה לאשה - כלומר, יקדשו אותה באמירה בלבד בפני שני עדים[1].

בעדיפות שנייה, אם האדון לא רוצה שהוא או בנו יישאו אותה לאשה - "אם רעה בעיני אדוניה אשר לו יעדה - והפדה", הוא מצווה לפדות אותה. המצוה

[1] וכך הכסף שהאדון שילם לאביה במכירתה לאמה הופך להיות כסף הקידושין.

לפדות היא בעצם כדי לאפשר לה להשתחרר מהעבדות על ידי תשלום השווי של העבודה שהיא אמורה לעבוד עד השחרור בסוף שש שנים ממכירתה[2].

כפי שרש"י מפרש על התורה, מצות הפדייה קיימת גם בעבד עברי וגם הוא יכול לפדות את עצמו בתשלום שווי השנים שנשארו.

הצמח צדק יבאר את המדרגות - עבד כנעני, עבד עברי ואמה עבריה בעבודת ה' הפנימית ולאחר מכן יסביר מה המשמעות של המצוות - ייעוד ופדייה.

[לא לדאוג, הפסקה הבאה מתומצתת מאד והולכת להתבאר בכל המשך המאמר:]

> **והענין כי יש ג' מדרגות בנפש האלקית עבד כנעני ועבד עברי ואמה העבריה שיש נשמות הנמשכים מעולם העשיה הנקראים עבד כנעני ויש הנמשכים מעולם היצירה ונקראים עבד עברי כי הם מסטרא דההוא עבד מט"ט המושל ביצירה ויש הנמשכים מעולם הבריאה והם בחינת אמה העבריה כי בינה שהיא בחינת נוקבא מקננא בבריאה וכן על דרך זה גם בכל נפש יש ג' בחינות אלו כי כל אחת כלולה מכל כידוע שיש בחינות 'נפש רוח נשמה חיה יחידה' גם בנפש דעשיה.**

ישנם שלשה סוגים של נשמות ובכל סוג סגנון עבודת ה' והצורה בה הנפש האלוקית משפיעה על האדם – שונה.

נשמות שמגיעות מעולם ה עשיה והעבודה שלהם היא בחינת "עבד כנעני".

נשמות שמגיעות מעולם היצירה בו שולט המלאך "מט"ט" שנקרא בזוהר "עבדו של מקום", והעבודה שלהם היא בחינת "עבד עברי".

נשמות שמגיעות מעולם הבריאה והעבודה שלהם היא בחינת "אמה עבריה". הסיבה שעבודתם נקראת "אמה" ולא "עבד", היא מכיוון שבהקבלת שם הוי"ה לעולמות עולם הבריאה הוא כנגד אות ה' הראשונה – ספירת הבינה, שהיא נקבה ונקראת "אמא".

החלוקה הזאת היא החלוקה הכללית - מהי באופן כללי העבודה המתאימה לכל נשמה.

בנוסף, אצל כל אחד מאתנו - לא משנה לאיזו מדרגה הוא שייך - ישנה התכללות של כל שלושת סוגי העבודה. וכמו שלכל אחד יש את כל חמשת

---

[2] ולדוגמא: אם אביה מכר אותה בשישים דינרים, יוצא שכל שנת עבודה שלה שווה עשר דינרים. ממילא, אם נשארו שנתיים לסיום השש שנים - היא צריכה לפדות את עצמה בעשרים דינרים.

המדרגות - נפש-רוח-נשמה-חיה-יחידה, למרות שבמקורו הוא הגיע מבחינה מסוימת. [וכן שלוש המדרגות האלה עצמן (עשיה-עבד כנעני וכו׳) מקבילות לשלושת המדרגות - נפש-רוח-נשמה.]

עבד כנעני – עושה בלי הזדהות בכלל

> והנה בחינת עבד כנעני הוא מה שאמרו רבותינו ז"ל עליו "עבדא בהפקירא ניחא ליה" שהנחת שלו הוא בפריקות עול והעבודה עליו משא גדול אבל אף על פי כן מוכרח לעבוד שלא ברצונו מחמת אימת רבו שלא יכהו בשבט

חכמים מספרים לנו על אופיו של עבד כנעני ש״בהפקירא ניחא ליה״ – הנוחות והכיף שלו הם בהפקרות ובטלה, והוא לא אוהב לעבוד. בכל זאת, בפועל הוא חייב לעבוד כי הוא מפחד שאם הוא לא יעבוד - האדון יכה אותו במקל.

> כמו כן חלק א-לוה השורה בנפש החיונית דנוגה כשאין בהשראה בהתגלות השכל ומדות של הנפש אלקית אלא שכלו ומדותיו בתאוות העולם שזהו כל הנחת רוח שלו ואף על פי כן עובד ה' במעשה בפועל ממש בסור מרע ועשה טוב מאימת רבו יראת עונש שלא יכהו בשבט זהו הנקרא עבד כנעני שכל נפשו האלהית כמעט בגלות בנפש הבהמית זולת בחינת עשיה בפועל ממש כנ"ל.

עבודת ה׳ בסגנון ״עבד כנעני״ פועלת מתוך מודעות, שמה שהמחשבה שלי אוהבת להתעסק בו ומה שמרגש אותי הם רק גשמיות ועניינים של העולם הזה. בכל זאת בפועל אני עושה את כל מה שה׳ אומר – לומד תורה ועושה מצוות, כי אני מאמין בשכר ועונש ואני מפחד ממה שיקרה לי אם אני לא אקשיב למה שה׳ אומר[3].

בקיצור, ״עבד כנעני״ הוא אחד שכל האישיות שלו נמצאת בענייני עולם הזה והנפש האלוקית שלו מתבטאת רק במעשים בפועל.

> ומכלל זה לא יצאו גם הרשעים שעוברים על מצות ה' גם בעשיה והם כמו עבד כנעני החוטא לרבו שאף על פי כן כאשר אחר כך רבו מכהו בשבט מוכרח לחזור לעבודתו כמו כן אמרו רבותינו ז"ל "רשעים מלאים חרטות" והיינו מחמת השבט הוא בחינת

---

[3] יראת העונש נשמע לנו (לי לפחות) קצת מוזר ולא קשור לחיים שלנו, אבל נראה שזה רק דוגמא לכך שאני עושה את מה שה׳ אומר לא בגלל תנועה פנימית בתוכי שמרגישה שזה מה שנכון וטוב אלא מאיזושהי סיבה חיצונית.

הארת האלהות שמאיר על נפשו בבחינת מקיף כמאמר רבותינו ז"ל "אכל ביה עשרה שכינתא שריא" שכשמכהו בו ומאיר בו איזו גילוי הארה כענין מזליה חזי שהזכרתי מצוה מ"א פ"ב אזי הוא שב לה' ומתחרט על חטאיו וזהו סיבת ההרהורי תשובה שנופלים פתאום לבעל עבירה כידוע.

הרשעים שעוברים עבירות וגם במעשה לא נותנים מקום לה', הם גם דומים לעבד כנעני אלא שהם דומים לאחד כזה שלא מקשיב לאדון שלו. אצל העבד הכנעני, לאחר שהוא לא מקשיב לאדון - האדון מרביץ לו עם מקל. כך אצל הרשעים לאחר שהם עוברים עבירות הם מתחרטים כמו שחז"ל אומרים "רשעים מלאים חרטות". החרטות מצערות אותם וגורמות להם לחזור בתשובה כמו העבד שחוטף מכות ובעקבות כך חוזר לעבוד.

למרות שהרשעים לא נותנים לנפש האלוקית שום מקום בתוך האישיות, עדיין הנפש האלוקית - ההארה של ה' נשארת אצלם ב"על מודע". לכן חז"ל אומרים ש"אכל ביה עשרה שכינתא שריא" - בכל מקום שיש עשרה יהודים השכינה שורה, גם אם הם רשעים, בגלל שאור ה' נמצא אצלם בחלק הנעלם והגבוה בנפש. מהחלק העלום הזה בנפש, באות התנוצצויות בלי קשר למדרגה וצורת-החיים של הרשעים וגורמות להם להתחרט על החטאים ולשוב לה' יתברך.

[החלק הזה בנפש הוא ה"מזל" עליו הגמרא מדברת כשמסבירה שהאנשים שהיו עם דניאל כשראה את המראה פחדו למרות שלא ראו כלום כי ה"מזל" שלהם כן ראה את המראה - "אף על גב דאינהו לא חזו מזלייהו חזו". וכמו שהצמח צדק הסביר במצות עבד עברי פרק ב'.]

עבד עברי – עובד ה' בפנימיות אך לא בטבעיות

ועבד עברי שמבחינת יצירה היינו שמאיר בחינת מדות של הנפש אלהית בגילוי בנפש הבהמית ויש לו אהבה לה' להמשך אחריו ולא ניחא ליה כלל בפריקת עול אף על פי שכשבאים לו עניני עולם הזה הוא מתענג מהם אבל אין רצונו להמשך בהם לכתחלה וכשבאים פתאום ונתפעל בהם מאד הוא במרירות על ההתפעלות נמצא שאין עניני עולם הזה עיקר רצונו להמשיך עצמותו אליהם כמו בעבד כנעני הנ"ל שבהפקירא ניחא ליה, והיינו מפני שהנפש אלקית מאירים כחותיה בגילוי בנפש הבהמית שמתבונן בשכלו בתפלה בגדולת ה' בהתהוות מאין ליש וכדומה עד שיש לו תשוקה ממש לה' והגם שמכל מקום לא נהפכו מדותיו עד שלא

יהיה לו חמדה לתאות עולם הזה כי המדות הם עדיין בו כתולדתם אבל רצונו הוא שלא ימשך אחריהם

עבודת ה׳ בסגנון "עבד עברי" היא, שגם המחשבה שלי מתעסקת בה׳ (ולדוגמא, בתפילה העבד העברי מרכז את המחשבה בכך שה׳ מחיה בכל רגע את כל המציאות מאין ליש) וממילא גם עבודת ה׳ מרגשת אותי ונוגעת לי - היא חלק ממה שעובר עלי בנפש.

בכל זאת, מכיוון שלא הפנמתי לגמרי את המחשבות על ה׳, הנפש שלי לא עברה מהפך ועדיין העולם הזה מעניין אותי וגורם לי הנאה.

אך לעומת העבד כנעני שרוצה את ההנאות של העולם הזה - "בהפקרא ניחא ליה", אני לא רוצה להמשך אחריהם. אחרי שהייתי שקוע במשהו שהוא לא קשור לה׳ ואני שם לב כמה הוא תפס אצלי מקום וריגש אותי - אני ממורמר: "עד מתי הדברים האלה כל כך יתפסו אותי, מתי ה׳ יתברך לבדו יהיה החיים שלי"?!

בקיצור, "עבד עברי" הוא אחד שהנפש האלוקית שלו מתבטאת גם בתוך האישיות שלו - המחשבות והרגשות, וכן הרצון לה׳ נוכח אצלו מאוד, אבל העמדה הפנימית של הנפש שלו לא התהפכה להיות בטבעיות מול ה׳.

והרי זה כמו העבד המביא כל הצטרכות בני הבית אכילה ושתיה מן השוק דהיינו בשר ותבואה שהיו בשוק במקום רחוק מן היכל בני המלך שזהו עבודתו להביאם משם אבל הדברים שהוא מביא עדיין הם מגושמים מאד ואינן ראוים לאכילה כלל כמו התבואה ובשר חי שאינם ראוים להאכל כמו שהם עד שיבשלם באש ויהפכו למהות אחר ויתגלה בהם טוב טעם מתוק לחיך. וזהו על ידי האמה שאינה בבחינת שפלות כל כך לצאת החוצה להביא צרכי הבית אלא עבודתה בפנים לתקן מה שכבר הובא לבית על ידי בישול ואפיה להפכם למהות אחר רוחני ודק כו'

במשל, תפקידו של העבד העברי הוא לצאת מהארמון החוצה, למקומות רחוקים, כדי להביא את המצרכים להכנת האוכל ליושבי הארמון. אבל גם אחרי שהוא מביא אותם לארמון, הם עדיין לא ראוים לאכילה (כגון בשר חי וחיטים). תפקידה של האמה העבריה הוא לבשל ולאפות - להפוך את המצרכים הגולמיים לאוכל טעים שיעלה על שולחן הארמון.

וכמו כן הבאת בירורים דקליפת נוגה שהוא כחות נפש הבהמית כשפועלים פעולה אלהית בתפלה הרי הרוח והגסות דנוגה רחוקה מאד מהשתלשלות דקדושה וכשאדם מביא רוח זה שיפעול פעולה אלהית דהיינו האהבה לה' ועדיין לא נהפך כלל ממהותו

הרי זה כמו הבאת העבד התבואה מן השוק והוא אינו ראוי לעלות על שולחן מלכים עדיין וכן הבשר החי, שכמו כן האהבה שלו לא נשתנה מטבעה כמו שהיא בנוגה אלא שבאה להיכל המלך והוא להיות האהבה זו שהיתה לעולם הזה עתה היא לה'

בדומה לכך, עבודת ה' בסגנון "עבד עברי" היא להביא את העולם הפנימי שלי כמו שהוא עם ההגבלות שלו מאיפה שהוא נמצא - רחוק מה' - אל ה' יתברך, שהוא יהיה המרכז בחיים שלי. כלומר, להפנות את הכוחות שעד היום התעסקו בעולם הזה כלפי ה' יתברך. אבל בלי שהאופי שלהם ישתנה והם נשארים כוחות של "הבחוץ" - של העולם הזה, שהעבד עברי הכניס ל"בפנים" - לעבודת ה'.

וכן עסקו בתורה ומצות כל היום הוא על דרך זה שהרי דבר ההלכה מלובש בעניני נוגה זה טוען כך כו' וגם דיבור פיו הוא מכחות נפש הבהמית דנוגה ועל ידי קריאתו בתורה הוא ממשיך הארת מדותיו יתברך שהם ו' קצוות דיצירה בדבר ההלכה הוא וכמאמר רבותינו ז"ל "הקב"ה קורא ושונה כנגדו"

גם העבודה המעשית של ה"עבד עברי" היא בסגנון הזה.

כאשר הוא לומד – הוא גורם שה' יהיה נוכח בלימוד הזה וישרה על ענייני עולם הזה שעליהם הוא לומד ובכח הדיבור שלו בו הוא משתמש. חז"ל אומרים שכאשר אדם לומד - "הקדוש ברוך הוא קורא ושונה כנגדו". כלומר, כאשר אני לומד, באותו רגע ה' מתגלה בדבר תורה אותו אני לומד.

הגילוי של ה' בתורה המתקנת את ה**צורה** של העולם, המדרגה השייכת לעולם ה**יצירה**. בפרטות עולם היצירה שייך לששת המידות[4], כי ששת המידות של עולם האצילות הם השורש למה שה' אומר למציאות – התורה (כמו אבא שאומר לבן מה צריך לעשות ואיך לצאת מאיפה שהוא נמצא); והמלכות של עולם האצילות היא השורש למה שה' נמצא עם המציאות ושוכן בה (כמו אמא שנמצאת עם הבן איפה שהוא נמצא).

והעלאה והמשכה זו הוא על ידי קדימת האהבה ויראה בתפלה כי הם גדפין כידוע, ואף על פי שהאהבה ויראה עדיין לא נשתנו מהטבעת הנפש מכל מקום הוא העלאת מיין נוקבין כדכתיב "אם ישים אליו לבו" וישים הוא בחינת עשיה שאף על פי כן "רוחו ונשמתו אליו יאסוף" על ידי זה בקריאתו בתורה, ומכל מקום

[4] הנקראות ו' קצוות כי הם מקבילות לששת הצדדים - מעלה, מטה, מזרח, מערב, דרום וצפון.

עדיין רחוק התורה שלו מהתכלל במהות אלהות ממש אף על פי שהוא העלאת מיין נוקבין מטעם הנ"ל והרי זה כמו הבאת העבד התבואה שהיא גשמית עדיין.

ה׳ מתגלה בתורה שאנחנו לומדים לפי הפנייה שלנו אליו קודם בתפילה. לכן, למרות שהאופי של האהבה ויראה של העבד עברי בתפילתו, הוא כשל רגשות שקשורים לעולם הזה, בכל זאת הם פנייה אמיתית לה׳ ומעוררים אותו להתגלות אחרי זה בלימודו.

כך יוסבר הפסוק:

״אם ישים אליו ליבו״ - אם יטה את הלב-הרגשות כלפי ה׳ יתברך בצורה מלאכותית - ״ישים״, כעבודת ה״עבד עברי״ שלא הופך את הרגשות מהשורש.

״רוחו ונשמתו אליו יאסוף״ - ה׳ יעלה אליו את התורה שלומד.

אך מכיוון שזוהי עוד לא הפנייה הייחודית כלפי ה׳ ששונה במהותה מכל היחס לעולם הזה - גם התורה שהוא לומד לא מורגשת כדיבור של ה׳ שמעל למציאות.

אמה עבריה – עובד ה׳ בפנימיות בצורה טבעית

אמנם האמה הוא בחינת מי שיש לו מוחין דגדלות בחינת "בינה - ליבא ובה הלב מבין" כשהוא נתפס בעמקי הלב, ואז נהפכו מדותיו מטבעם, שיהיה התשוקה לאלקות בשינוי ממהות תשוקתו לחמדי עולם הזה, ובהתהפכות המדות למשל אם היה בעל התנשאות יהיה עבודתו לאלקות בשפלות לא מחזיק טיבותא לנפשיה, והרי זה כמו עבודת האמה להפוך התבואה להיות מטעמים ערבים ומתוקים וזהו שאמרה רבקה ואעשה כו' מטעמים וגו'

לעומת ה״עבד עברי״, מה שעבודת ה׳ בסגנון ״אמה עבריה״ עושה, הוא שינוי מהפכני של עצם העמדה הפנימית של הנפש שלי. התבוננות עמוקה בה׳ יתברך ובקשר איתו, משפיעה לא רק על הרגשות הזמניים שנמצאים במרחב החיצוני של הנפש - ״מה עובר עלי״, אלא גם משנים את העמדה הפנימית הקבועה של הנפש - ״מי אני״ להיות מול ה׳. על הקשר בין ההתבוננות לפנימיות הלב כתוב ב״פתח אליהו״ - ״בינה [היא] ליבא ובה הלב מבין״.

ממילא הפנייה לה׳ באהבה ויראה שונה מהותית מהרגשות שמתעוררים בי ביחס למציאות ומגלה קשר עמוק שביחס אליו אין למציאות שום משמעות.

מכיוון שהעמדה הפנימית משתנה, התגובות הרגשיות משתנות ממילא. לדוגמא, אם עד היום שימת לב לדברים טובים שיש בי הייתה מעוררת אצלי

גאווה, עכשיו אני ישר מייחס אותם לה' ומתעוררת אצלי ענווה ושפלות - "איך זכיתי שה' שם בי דברים כל כך טובים?!". הגמרא קוראת לכך - "לא מחזיק טיבותא לנפשיה" - לא מחזיק טובה לעצמו.

עבודה זאת דומה לעבודה של האמה במשל שמבשלת את המצרכים הלא 'ארמוניים'[5] לאוכל 'ארמוני' - להפוך את העולם הרגשי שבאופי של העולם הזה, להיות באופי של הקשר המיוחד עם ה' שקודם למציאות.

בדומה למשל על הבישול, רבקה אמנו שעל פי הקבלה שייכת לספירת הבינה, אומרת - "ואעשה אותם (את הגדיים) מטעמים".

הקבלה: אמה עבריה – תפילה, עבד עברי וכנעני – לימוד תורה

> ועל דרך זה גם בכל נפש בפרט יש ב' מיני עבדים הנ"ל שהם בחינת נפש ורוח ובחינת אמה הוא בחינת נשמה ומוחין והוא בחינת גדלות המוחין שבתפלה להפך מהות המדות ואחר כך עסק התורה בכל יום הוא מרשימו בחינת קטנות בחינת עבד כו':

כפי שהצמח צדק הסביר בהתחלה, בכל יהודי יש את כל הסגנונות של עבודת ה'. יחסית, התפילה היא יותר בסגנון של "אמה עבריה" (כנגד נשמה) - התבוננות מעמיקה ששמה אותנו במקום אחר - בעמידה לפני ה' וממילא הרגשות הם מסוג אחר, ולעומת זאת בלימוד תורה במהלך היום אנחנו חוזרים לחיים הרגילים שלנו ורק נשאר 'רשימו' מהתפילה שמשפיע על הרגשות שבחיצוניות הלב שלנו (עבד עברי שכנגד רוח) או אפילו רק על המעשים שלנו (עבד כנעני שכנגד נפש).

מצות ייעוד – הפיכת האמה עבריה ל"כלה" – עובד ה' ש"מחורפן" על ה'

> אך כל זה גם באמה הוא רק הפיכת המדות בחינת תשוקת המדות שבנפש הבהמית על ידי בינה ליבא אבל גסות נוגה דבינה עצמה שהיא דקה ביותר לא נהפכה על ידי זה והיינו בחינת יש ודבר "ראית איש חכם בעיניו כו'"

אמנם בעבודת "אמה עבריה" ההתבוננות הביאה אותנו לקשר פנימי טבעי עם ה', אבל בכל זאת עדיין אנחנו מרגישים את עצמנו, והנוכחות של ה' אצלנו בנפש לא גרמה לנו "לשכוח מעצמנו" לגמרי. בסוף, החלק בנפש שלנו שהוביל את ההתבוננות ויצר אותה למרות שהוא גרם לנו מאוד להתרכז בה', כיוון שהוא "אחראי" על זה שנתבונן - הוא נשאר "בחוץ". וכמו הפסוק במשלי - "ראית איש חכם בעיניו" - למרות שהחכם "יצא מעצמו" להבין דבר מסויים עדיין הוא מרגיש את עצמו וחושב על עצמו שהוא חכם.

---

[5] מלשון ארמון.

ולזה יש ב' תחבולות יעוד ופדיה, היעוד הוא שתעשה כלה והרי זו בחינת עליה מבריאה הנקרא אמה לאצילות הנקרא כלה והוא כשיהיה נמשך עליה בחינת שלהבת י"ה מלמעלה בהתגברות הרצון ותענוג שלמעלה מבינה שבנפש ואז יתבטל בחינת מקצת היש שהיה בהשגה ואז תקרא כלה על שם כלות הנפש ולא תקרא עוד אמה לעסוק באש של הדיוט כו'.

על מנת להתבטל לגמרי לה' ו"לשכוח מעצמנו" ישנם שתי דרכים.

הראשונה היא "ייעוד", כלומר להיות ה"כלה" של ה' – עלייה מעולם הבריאה שכפי שהוסבר בהתחלה הוא כנגד מדריגת "אמה עבריה", לעולם האצילות - כנגד מדריגת "כלה" - הביטול לה'. ה' מתגלה אלינו ואז ממילא מתעורר אצלנו כמה אנחנו רוצים את ה' ומתענגים ממנו. אנחנו כל כך נתונים בו עד שאנחנו שוכחים את עצמנו לגמרי ונמצאים בכלות הנפש אליו. זה כבר לא עבודה שלנו כב"אמה עבריה" אלא גילוי של ה' שמבטל אותנו להיות "**כלה**" **בכלות** הנפש.

מצות פדיון – מסירת המעשה לה' תמורת עצמי

ואם רעה בעיני אדוניה מחמת ריבוי גסות הנוגה שלה שזהו פירוש רעה ולכן לא יעדה שלא יוכל להתגלות בה בחינת כלות הנפש ובחינת כתר שלה הנקרא כלה אזי "והפדה" שתתן תחתיה דבר אחר אפילו דיבור שבה שהוא נמוך מאד ואז נחשב כאילו היא עצמה עלתה מגשמיותה

הדרך השנייה נצרכת כאשר ה"אמה" "רעה בעיני אדוניה". כלומר, כאשר ההרגשה שאני מרגיש את עצמי בולטת ומרכזית, ובגללה, זה שה' מתגלה אלי לא גורם לי להיות "מחורפן" עליו לגמרי ונתון רק בו - מדריגת "כלה" השייכת לספירת הכתר - לכך שאני רוצה את ה' ומתענג ממנו.

הפתרון הוא למסור לה' את כל הדיבורים שלי ואז זה נחשב כאילו הבאתי את כולי לה' וה'"משחרר" אותי מלהיות משועבד - מכך שיש חלק בתוכי שלא עם ה' לגמרי וכשאני עסוק בה' הוא משועבד לכך וזה לא המקום שלו. עבודה זאת דומה לכך שהאמה נפדית על ידי נתינת כסף לאדון תמורת עצמה.

והוא ענין מה ש"הסוס רץ ומיצל יהיה קדש לה'" והוא "תא הרצים" והיינו אותיות הנפש אלקית והתגלותה כל היום במחשבה ודיבור ומעשה בתורה שתעסוק בקרירות והוא בחינת הקטנות שבה כאשר יהיו האותיות שבה שמורים מרע ועושים טוב אזי ביכולתה להוסיף תוספת קדושה למחר בתפלה בבחינת

ראיה שבה עד שלא יחשיך לה נוגה שלה הרגשת היש וכו' והיינו פדיית האמה מנוגה שלה על ידי הפדיון שנתנה האותיות שבה להוי"ה.

עבודה זאת של הפדיון - מסירת הדיבורים לה', טמונה בדברי הגמרא על הפסוק - "ביום ההוא יהיה על מצילות הסוס קודש לה'" - "שהסוס רץ ומציל יהיה קודש לה'. האותיות של הנפש האלוקית, כלומר המחשבות, הדיבורים והמעשים שמבטאים אותה (תורה ומצוות) - נקראים סוסים כי הם מעלים מאוד את הכוחות הפנימיים של האדם - שכל ורגש כמו סוס שרץ ומביא את הרוכב להיכן שלא יכל להגיע לבד. [זה רמוז בפסוק - "תא הרצים" שאותיות א' עד ת' - "תא" - הם כמו הסוסים ש"רצים".]

כאשר אני ימסור את כל החלק המעשי לה' יתברך - יחשוב, ידבר ויעשה רק טוב וישמור שלא יהיה שום פגם אפילו קטן - ה' יעשה שאחר כך בתפילה אני יהיה בטל כולי לה', כמו אדם שרואה משהו ואז הוא כולו נתון בו ולא רק שומע עליו ומבין אותו.

וזהו מה ש"הסוס" בחינת אותיות "רץ ומיצל יהיה" מזה למחר "קדש לה'" גילוי אלהות בתפלה וזהו ענין שהקטנות מועילים לגדלות ומה שכתוב "והפדה" שהאדון נותן גם כן בפדיונה כי הכח הזה בנפש כל היום לשמור האותיות הוא על ידי בחינת המקיף שבנפש גם בעת הקטנות שהוא בחינת שומר וזהו והפדה שהאדון בחינת מקיף גורם הפדיון:

נחזור לגמרא:

"הסוס" - החלק המעשי, "רץ ומיצל" - מעלה את האדם ומציל אותו מלהשאר נפרד ומרגיש את עצמו, "יהיה קודש לה'" - להיות עם ה' לגמרי בתפילה.

יוצא שהעבודה בקטנות - כלומר בלי הזדהות פנימית והרגשת חיבור אלא רק התמסרות לעשות הכל כרצון ה' - מקדמת אותי בעבודה בגדלות - בלהיות מחובר לה' ואיתו לגמרי בתפילה.

הגמרא לומדת מהפסוק - "והפדה" שהאדון עוזר בפדיית האמה על ידי כך שמוריד מהסכום את שווי העבודה שכבר עבדה עד עכשיו[6]. גם בעבודת הפדייה היכולת להתמסר לעשות רק טוב ולהיות "על זה" כל הזמן מגיעה מכך שה' שורה

[6] נגיד אם נמכרה בשישים דינרים לשש שנים ועבדה כבר שלוש שנים - הוא מוריד לה כנגדם שלושים דינרים.

אצלי במקיף של הנפש - מהקשר הקבוע שלי לה׳ שלא משתנה ממה שעובר עלי בשכל וברגש.

עד ברוך שאמר - כנגד עבד כנעני

> והנה כמו שהוא בכלל שיש נשמות שהן בחינת עבד עברי ויש בחינת אמה כנ"ל כן בפרט בכל נפש יש כל בחינות הנ"ל והן ד' חלקי התפלה

כמו שהצמח צדק אמר בהתחלה - חוץ המתאמה כללית של כל נפש לאחד מהסגנונות , יש בכל נפש את כל הסגנונות. במהלך התפילה אנחנו עוברים את כולם והצמח צדק הולך להקביל לנו כל מדריגה לחלק אחר בתפילה.

> עד ברוך שאמר יהיה בחינת עבד כנעני והוא בחינת לאכפייא לסטרא אחרא ואפילו צדיק גמור שלבו חלל בקרבו ומואס ברע עם כל זה באותו רע שאלמלא התורה לא היו רעות כלל כבשר בחלב ושעטנז כו' אל יאמר אי אפשי אלא אפשי ואם כן ניחא ליה הרע זה אלא מה אעשה שאביו שבשמים גזר עליו וכמו שכתב הרמב"ם פרק ו' מן השמנה פרקים שהקדים לאבות

החלק הראשון של התפילה – עד ברוך שאמר, הוא כנגד עבודת עבד כנעני – אפס חיבור ורק עשיה בפועל. גם אצל הצדיק ששונא את הרע קיים החלק הזה – ביחס לרע שהתורה אוסרת אך אינו מובן בשכל כמו שעטנז ובשר וחלב. הרמב״ם כותב שהיחס הנכון לאיסורים אלו הוא שאני מצידי הייתי ״הולך על זה״ אבל ה׳ אמר שלא.

> והטעם הוא כי שרש החוקות שהם מצות הנ"ל מאד נעלה מן המצות הראוים על פי השכל שהן שרשים להם והוא בחינת חק וגבול נעלם להההמשכה שעל ידי המצות כו' ולכן צריך לעשותם גם כן כמקבל גזירה בלי טעם כי בזאת שאומר אפשי הרי הוא רחוק מאד מאלהות ואף על פי כן מקבל גזירתו ובזאת מעורר מדת התפארות שהיא דוקא על הרחוקים ממנו וכנודע מענין יתרו שאמר עתה ידעתי כי גדול הוי"ה אזי אסתלק יקרא דקודשא בריך הוא כו' אבל במצות שהן רעות גם מצד השכל צריך למאוס בהם לזכך נפשו וכמו שכתב הרמב"ם שם באורך מדכתיב "נפש רשע אותה רע וגו'".

הסיבה לכך היא, שבאמת האיסורים הלא מובנים יותר גבוהים - הם פשוט הרצון של ה׳. כשאני עושה אותם אני מגלה שאני עושה את המצות כי ככה ה׳

רצה ("יותר טוב לא תמצא"). המצוות המובנות הם הענפים שלהם - כלומר הם מגלים את הרצון של ה' (השורש) גם בתוך ההבנה שלי.

בכל אופן לענייננו, באיסורים האלה אפילו הצדיק הוא עבד כנעני וגורם להתפארות של ה' שלמרות שהוא רחוק – הוא לא מבין מה ה"קטע" של המעשה הזה הוא עושה אותו. כמו שכבוד ה' עלה במיוחד כאשר יתרו - שהיה מחוץ לעם ישראל ורחוק מה' אמר על ניסי יציאת מצרים - "עתה ידעתי כי גדול ה'".

אבל על הרע שהתורה אסרה לנו והוא מובן בשכל, הרמב"ם כתב שצריך לשנוא וכמוכח מהפסוק - "נפש רשע אותה רע" - דווקא הרשע מתאווה לרע.

פסוקי דזמרה – כנגד עבד עברי

> ומברוך שאמר עד יוצר הוא בחינת עבד עברי ברעותא דלבא קצת אלא שהוא נפרד מן השכל והרי ההשגה באלקות שמחמתה מתפעל הוא בבחינת ריחוק אצלו עדיין אלא כמו הלומד שלא בעיון לעמוד על הדבר אלא לומד 'ליגמר' שיודע הדברים לבד במוחו ועדיין אינו מדקדק בהדבר איך ומה הוא שהדקדוק הוא הנקרא עיון ובינה שפירושו שמתבונן שהוא מה שעומד על הדבר הרבה ומעיין הרבה במהות הדבר מהו, כמו כן יובן ענין סידור שבחיו של הקדוש ברוך הוא בפסוקי דזמרה נקרא סידור לפי שהוא רק כמו 'ליגמר' ונקרא 'ריהטא' שמסדר הדברים אך מכל מקום יש מזה התפעלות כמו השומע דבר חדש שמתפעל לבו ממנו מצד החידוש גם טרם שדקדק בו.

מברוך שאמר עד סוף פסוקי דזמרה זה כנגד עבד עברי. כשאומרים פסוקי דזמרה לא מתעמקים להבין טוב כל דבר עד שמפנימים אותו (כבלימוד עיון) אלא רק מעבירים אותו במחשבה - "לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואחר כך יתפלל". ממילא זה לא עושה בנו שינוי מהותי אך כן משפיע על הלב עכשיו וגורם לנו להתרגש, כמו שמתרגשים מחידוש גם לפני שמבינים אותו.

ברכות קריאת שמע - כנגד אמה עבריה

> אבל כשמתפשטת ההתבוננות של השבחים בקירוב גדול לעמוד עליהן הוא ברכת יוצר שמשם מתחיל כניסת ז' היכלות דמדות להפכם לה' מפני שאין הפיכת המהות אלא בבינה ליבא בחינת עיון והתבוננות בגדולת ה' וזהו בחינת אמה העבריה שהיא בבריאה ששם מקננא בינה, ובקריאת שמע נקרא היכל האהבה שאז בחינת האהבה בתשוקה רבה בפנימיות עד שנעשים היכל

לה' להיות שורה אלהות בנפשו בהתבוננו באומרו שמע ישראל, ואחר כך היכל קדשי קדשים בחינת חכמה שבנפש שבה ועל ידה עיקר התהפכות המדות כי בחכמה אתברירו כו'

ברכות קריאת שמע וקריאת שמע הם כנגד "אמה עבריה". על ידי שאנחנו מתבוננים בעמקות בשבחים של ה' עד שאנחנו מפנימים אותם ומבינים אותם היטיב - אנחנו כבר בהסתכלות פנימית שרואה את השבח של ה' וממילא משבחת אותו בטבעיות.

בזוהר מבואר שבעולם הבריאה (השייך לספירת הבינה ולמדריגת "אמה עבריה" כפי שהוסבר מקודם), יש שבעה היכלות כנגד שבע המידות. האר"י מסביר שברכות קריאת שמע וקריאת שמע מכוונות כנגדם. קריאת שמע היא כנגד היכל האהבה - ההתבוננות של אמירת "שמע ישראל" מעוררת בנו אהבה פנימית בוערת לה' יתברך. "עזרת אבותינו" עד שמונה עשרה זה כנגד היכל "קדשי הקדשים" השייך לספירת החכמה. עיקר השינוי של העמדה הפנימית של הלב קורה אז - כאשר בהתבוננות מבינים את עצם הנקודה של העניין, את החכמה. הזוהר אומר על כך - "בחכמה אתברירו" - המידות מתבררות בחכמה.

שמונה עשרה ונפילת אפיים – כנגד מצות הייעוד

ואזי יוכל להיות היעוד בשמונה עשרה שהוא בחינת השתחוואה וביטול שלמעלה מבחינת רשפי אש של הדיוט ואזי מקבלת שלהבת י"ה והוא היחוד האמיתי.

תפילת שמונה עשרה היא כנגד אמה עבריה שהאדון-ה' ייעד אותה ונהפכה להיות "כלה" כמו שהוסבר מקודם. זה כבר לא אהבה שאנחנו יוצרים על ידי התבוננות אלא אהבה שמתעוררת ממילא מכך שה' מתגלה ואנחנו בטילים לגמרי. אנחנו עומדים לפני ה' ושוכחים מעצמנו, נתונים רק בו - ייחוד אמיתי עם ה'.

ואחר כך נפילת אפים הוא שעת היחוד שהוא למעלה מן היעוד שבשמונה עשרה רצוני לומר שהוא למעלה ממדריגת מסירות נפש שהוא כשעדיין עסוק במסירה אבל לאחר מסירה והפשטת עצמותו שנעשית רק נקודה חדא בחינת הרצון שבה לבד "ועמך לא חפצתי" והנה אחר כך חוזרת ונבנית בי' ספירות הוא כמשל המתבטל מעצמותו כשרואה דבר נפלא ונעשה רק נקודה אחת ואחר כך כשהוא רגיל בו יש לו התפשטות חכמה ובינה אורך ורוחב כמקדם רק שהוא באופן יותר נפלא שאין ערוך לאורך ורוחב הראשון לו, וזהו ענין נפילת אפיים, זהו מצות היעוד.

נפילת אפיים היא כנגד שלב שלא הוסבר מקודם. דובר על כך שבמדריגת "כלה" מגיעה הארה מה' ואנחנו מתבטלים לגמרי ושוכחים את עצמנו - מוסרים את עצמנו לה' וכל האישיות שלנו רק רוצה את ה' בעצמו - "ועמך לא חפצתי בארץ". אך זה רק בהתחלה, לאחר מכן אנחנו "חוזרים לעצמנו" יחד עם ההארה הזאת והיא נהיית חלק פשוט וטבעי מהחיים שלנו.

המשל לכך הוא אדם שרואה דבר מופלא. ברגע בראשון הוא כולו מתלהב מהדבר הזה וכולו עוסק רק בו. בשלב השני הוא מתרגל אליו והוא נהייה חלק מהחיים שלו, אך עכשיו החיים שלו אחרים - הוא אחד כזה שראה את הדבר המופלא.

זהו בעצם השלב השני של מצות הייעוד - היא כבר לא כלה טריה והאדון נהייה חלק פשוט וטבעי מהחיים שלה.

שאר היום – כנגד מצות הפדיון

> ומצות פדיה הוא כנ"ל אם רעה בעיני אדוניה שלא יוכל לייעד בשמונה עשרה בבחינת השתחוואה ושלהבת י"ה הנ"ל מחמת הרע המעורב קצת בהרגשת היש וכו' אזי והפדה בנתינת אותיות דמחשבה ודיבור כל היום לה' דהיינו להיות שמורים מרע ומתקשרים בטוב חכמת ה' שבתורה ואזי יוסיף אומץ להאיר נפשו למחר בתפלה כמו שנתבאר למעלה

הדרך של הפדיון - מסירת כל החלק המעשי לה' יתברך, היא כנגד כל העבודה בשאר היום אחרי שנגמרת התפילה. כלומר אם בתפילה חלק ממנו נשאר בחוץ ולא הצלחנו לעמוד לפני ה' לגמרי, אנחנו צריכים בשאר היום להשגיח על כל המחשבות והדיבורים שלנו שיעסקו בטוב - בתורה הקדושה ולא יהיה בהם שום פגם קטן. ואז בעקבות כך שאנחנו נותנים לה' חלק ממנו וכביכול אומרים לו - "תעשה בזה מה שאתה רוצה" - הוא מאיר לנו למחרת בתפילה שנתבטל לגמרי.

סיום

> וכמו כן נצטוינו בפועל מצות יעוד ופדיה לאמה העבריה שבזה אנו מעוררים כן למעלה להיות יעוד או פדיה לנפשו על דרך הנ"ל וכן בכללות העולמות שמט"ט נקרא עבד עברי ויש בחינת אמה בבריאה להיות התעלות מדת מלכותו מבריאה אל האצילות להקרות כלה וכנ"ל:

הצמח צדק הסביר לנו מה זה "אמה עבריה" בפנימיות ומה זה אומר לפדות ולייעד אותה. כשאנחנו מקיימים את המצוות הללו בפועל – אנחנו מעוררים שיקרה אותו תהליך גם אצלנו בנפש בקשר עם ה'. בנוסף אנחנו מעוררים את

התהליך הכללי בעולמות העליונים. מידת המלכות של עולם האצילות יורדת ומתלבשת בעבודה של המלאך מט״ט בעולם היצירה שכנגד עבד עברי וכן בעבודת המלאכים בעולם הבריאה שכנגד אמה עבריה, ועל ידי קיום מצוות ייעוד ופדייה אנחנו מעוררים את המלכות לעלות מעולמות אלה לעולם האצילות להיות ״כלה״ של ה׳[7].

[7] זה בעצם אומר שגם אצלנו במקור היה את הנשמה שעמדה בביטול לפני ה׳ וכל מה שאנחנו עושים זה להחזיר אותה למצב הזה וששום דבר בנפש לא יסתיר על כך.

מצוות יעוד ופדיון אמה העבריה

הרבי ה'צמח צדק', דרך מצוותיך

(מ"ג) ליעד אמה העבריה, (מ"ד) לפדותה אם לא רצה ליעדה, והוא מה שנאמר "אם רעה בעיני אדוניה אשר לא יעדה והפדה וגו'". והיעוד הוא שאומר לה בפני שנים הרי את מקודשת לי ואז נוהג בה מנהג אישות ושנינו סוף פרק קמא דבכורות מצות יעוד קודם למצות פדיה, ואם לא רצה ליעדה לא לו ולא לבנו אזי המצוה לפדותה והוא שכשתתן כסף או שוה כסף עבור השנים שהיתה ראויה לעובדו עד סוף שש אזי תצא חפשי וגם הוא מגרע בפדיונה השנים שעשתה אצלו כיצד הרי שמכרוה בששים דינרים ועבדה ארבעה שנים הרי זו נותנת כ' דינרים ותצא, ומצות פדיה נוהגת גם בעבד עברי וכדפירש רש"י בחומש:

והענין כי יש ג' מדרגות בנפש האלקית עבד כנעני ועבד עברי ואמה העבריה שיש נשמות הנמשכים מעולם העשיה הנקראים עבד כנעני ויש הנמשכים מעולם היצירה ונקראים עבד עברי כי הם מסטרא דההוא עבד מט"ט המושל ביצירה ויש הנמשכים מעולם הבריאה והם בחינת אמה העבריה כי בינה שהיא בחינת נוקבא מקננא בבריאה וכן על דרך זה גם בכל נפש יש ג' בחינות אלו כי כל אחת כלולה מכל כידוע שיש בחינות 'נפש רוח נשמה חיה יחידה' גם בנפש דעשיה.

והנה בחינת עבד כנעני הוא מה שאמרו רבותינו ז"ל עליו "עבדא בהפקירא ניחא ליה" שהנחת שלו הוא בפריקות עול והעבודה עליו משא גדול אבל אף על פי כן מוכרח לעבוד שלא ברצונו מחמת אימת רבו שלא יכהו בשבט

כמו כן חלק א-לוה השורה בנפש החיונית דנוגה כשאין בהשראה בהתגלות השכל ומדות של הנפש אלקית אלא שכלו ומדותיו בתאוות העולם שזהו כל הנחת רוח שלו ואף על פי כן עובד ה' במעשה בפועל ממש בסור מרע ועשה טוב מאימת רבו יראת עונש שלא יכהו בשבט זהו הנקרא עבד כנעני שכל נפשו האלהית כמעט בגלות בנפש הבהמית זולת בחינת עשיה בפועל ממש כנ"ל.

ומכלל זה לא יצאו גם הרשעים שעוברים על מצות ה' גם בעשיה והם כמו עבד כנעני החוטא לרבו שאף על פי כן כאשר אחר כך רבו מכהו בשבט מוכרח לחזור לעבודתו כמו כן אמרו רבותינו ז"ל "רשעים מלאים חרטות" והיינו מחמת השבט הוא בחינת הארת האלהות שמאיר על נפשו בבחינת מקיף כמאמר רבותינו ז"ל "אכל ביה עשרה שכינתא שריא" שכשמכהו בו ומאיר בו איזו גילוי הארה כענין מזליה חזי שהזכרתי מצוה מ"א פ"ב אזי הוא שב לה' ומתחרט על חטאיו וזהו סיבת ההרהורי תשובה שנופלים פתאום לבעל עבירה כידוע.

ועבד עברי שמבחינת יצירה היינו שמאיר בחינת מדות של הנפש אלהית בגילוי בנפש הבהמית ויש לו אהבה לה' להמשך אחריו ולא ניחא ליה כלל בפריקת עול אף על פי שכשבאים לו עניני עולם הזה הוא מתענג מהם אבל אין רצונו להמשך בהם לכתחלה וכשבאים פתאום ונתפעל בהם מאד הוא במרירות על ההתפעלות נמצא שאין עניני עולם הזה עיקר רצונו להמשיך עצמותו אליהם כמו בעבד כנעני הנ"ל שבהפקירא ניחא ליה, והיינו מפני שהנפש אלקית מאירים כחותיה בגילוי בנפש הבהמית שמתבונן בשכלו בתפלה בגדולת ה' בהתהוות מאין ליש וכדומה עד שיש לו תשוקה ממש לה' והגם שמכל מקום לא נהפכו מדותיו עד שלא יהיה לו חמדה לתאות עולם הזה כי המדות הם עדיין בו כתולדתם אבל רצונו הוא שלא ימשך אחריהם

והרי זה כמו העבד המביא כל הצטרכות בני הבית אכילה ושתיה מן השוק דהיינו בשר ותבואה שהיו בשוק במקום רחוק מן היכל בני המלך שזהו עבודתו להביאם משם אבל הדברים שהוא מביא עדיין הם מגושמים מאד ואינן ראוים לאכילה כלל כמו התבואה ובשר חי שאינם ראוים להאכל כמו שהם עד שיבשלם באש ויהפכו למהות אחר ויתגלה בהם טוב טעם מתוק לחיך. וזהו על ידי האמה שאינה בבחינת שפלות כל כך לצאת החוצה להביא צרכי הבית אלא עבודתה בפנים לתקן מה שכבר הובא לבית על ידי בישול ואפיה להפכם למהות אחר רוחני ודק כו'

וכמו כן הבאת בירורים דקליפת נוגה שהוא כחות נפש הבהמית כשפועלים פעולה אלהית בתפלה הרי הרוח והגסות דנוגה רחוקה מאד

מהשתלשלות דקדושה וכשאדם מביא רוח זה שיפעול פעולה אלהית דהיינו האהבה לה' ועדיין לא נהפך כלל ממהותו הרי זה כמו הבאת העבד התבואה מן השוק והוא אינו ראוי לעלות על שולחן מלכים עדיין וכן הבשר החי, שכמו כן האהבה שלו לא נשתנה מטבעה כמו שהיא בנוגה אלא שבאה להיכל המלך והוא להיות האהבה זו שהיתה לעולם הזה עתה היא לה'

וכן עסקו בתורה ומצות כל היום הוא על דרך זה שהרי דבר ההלכה מלובש בעניני נוגה זה טוען כך כו' וגם דיבור פיו הוא מכחות נפש הבהמית דנוגה ועל ידי קריאתו בתורה הוא ממשיך הארת מדותיו יתברך שהם ו' קצוות דיצירה בדבר ההלכה הוא וכמאמר רבותינו ז"ל "הקב"ה קורא ושונה כנגדו"

והעלאה והמשכה זו הוא על ידי קדימת האהבה ויראה בתפלה כי הם גדפין כידוע, ואף על פי שהאהבה ויראה עדיין לא נשתנו מהטבעת הנפש מכל מקום הוא העלאת מיין נוקבין כדכתיב "אם ישים אליו לבו" וישים הוא בחינת עשיה שאף על פי כן "רוחו ונשמתו אליו יאסוף" על ידי זה בקריאתו בתורה, ומכל מקום עדיין רחוק התורה שלו מהתכלל במהות אלהות ממש אף על פי שהוא העלאת מיין נוקבין מטעם הנ"ל והרי זה כמו הבאת העבד התבואה שהיא גשמית עדיין.

אמנם האמה הוא בחינת מי שיש לו מוחין דגדלות בחינת "בינה - ליבא ובה הלב מבין" כשהוא נתפס בעמקי הלב, ואז נהפכו מדותיו מטבעם, שיהיה התשוקה לאלקות בשינוי ממהות תשוקתו לחמדי עולם הזה, ובהתהפכות המדות למשל אם היה בעל התנשאות יהיה עבודתו לאלקות בשפלות לא מחזיק טיבותא לנפשיה, והרי זה כמו עבודת האמה להפוך התבואה להיות מטעמים ערבים ומתוקים וזהו שאמרה רבקה ואעשה כו' מטעמים וגו'

ועל דרך זה גם בכל נפש בפרט יש ב' מיני עבדים הנ"ל שהם בחינת נפש ורוח ובחינת אמה הוא בחינת נשמה ומוחין והוא בחינת גדלות המוחין שבתפלה להפך מהות המדות ואחר כך עסק התורה בכל יום הוא מרשימו בחינת קטנות בחינת עבד כו':

אך כל זה גם באמה הוא רק הפיכת המדות בחינת תשוקת המדות שבנפש הבהמית על ידי בינה ליבא אבל גסות נוגה דבינה עצמה שהיא דקה ביותר לא נהפכה על ידי זה והיינו בחינת יש ודבר "ראית איש חכם בעיניו כו'"

ולזה יש ב' תחבולות יעוד ופדיה, היעוד הוא שתעשה כלה והרי זו בחינת עליה מבריאה הנקרא אמה לאצילות הנקרא כלה והוא כשיהיה נמשך עליה בחינת שלהבת י"ה מלמעלה בהתגברות הרצון ותענוג שלמעלה מבינה שבנפש ואז יתבטל בחינת מקצת היש שהיה בהשגה ואז תקרא כלה על שם כלות הנפש ולא תקרא עוד אמה לעסוק באש של הדיוט כו'.

ואם רעה בעיני אדוניה מחמת ריבוי גסות הנוגה שלה שזהו פירוש רעה ולכן לא יעדה שלא יוכל להתגלות בה בחינת כלות הנפש ובחינת כתר שלה הנקרא כלה אזי "והפדה" שתתן תחתיה דבר אחר אפילו דיבור שבה שהוא נמוך מאד ואז נחשב כאילו היא עצמה עלתה מגשמיותה

והוא ענין מה ש"הסוס רץ ומיצל יהיה קדש לה'" והוא "תא הרצים" והיינו אותיות הנפש אלקית והתגלותה כל היום במחשבה ודיבור ומעשה בתורה שתעסוק בקרירות והוא בחינת הקטנות שבה כאשר יהיו האותיות שבה שמורים מרע ועושים טוב אזי ביכולתה להוסיף תוספת קדושה למחר בתפלה בבחינת ראיה שבה עד שלא יחשיך לה נוגה שלה הרגשת היש וכו' והיינו פדיית האמה מנוגה שלה על ידי הפדיון שנתנה האותיות שבה להוי"ה.

וזהו מה ש"הסוס" בחינת אותיות "רץ ומיצל יהיה" מזה למחר "קדש לה'" גילוי אלהות בתפלה וזהו ענין שהקטנות מועילים לגדלות ומה שכתוב "והפדה" שהאדון נותן גם כן בפדיונה כי הכח הזה בנפש כל היום לשמור האותיות הוא על ידי בחינת המקיף שבנפש גם בעת הקטנות שהוא בחינת שומר וזהו והפדה שהאדון בחינת מקיף גורם הפדיון:

והנה כמו שהוא בכלל שיש נשמות שהן בחינת עבד עברי ויש בחינת אמה כנ"ל כן בפרט בכל נפש יש כל בחינות הנ"ל והן ד' חלקי התפלה

עד ברוך שאמר יהיה בחינת עבד כנעני והוא בחינת לאכפייא לסטרא אחרא ואפילו צדיק גמור שלבו חלל בקרבו ומואס ברע עם כל זה באותו רע שאלמלא התורה לא היו רעות כלל כבשר בחלב ושעטנז כו' אל יאמר אי אפשי אלא אפשי ואם כן ניחא ליה הרע זה אלא מה אעשה שאביו שבשמים גזר עליו וכמו שכתב הרמב"ם פרק ו' מן השמנה פרקים שהקדים לאבות

ומברוך שאמר עד יוצר הוא בחינת עבד עברי ברעותא דלבא קצת אלא שהוא נפרד מן השכל והרי ההשגה באלקות שמחמתה מתפעל הוא בבחינת ריחוק אצלו עדיין אלא כמו הלומד שלא בעיון לעמוד על הדבר אלא לומד 'ליגמר' שיודע הדברים לבד במוחו ועדיין אינו מדקדק בהדבר איך ומה הוא שהדקדוק הוא הנקרא עיון ובינה שפירושו שמתבונן שהוא מה שעומד על הדבר הרבה ומעיין הרבה במהות הדבר מהו, כמו כן יובן ענין סידור שבחיו של הקדוש ברוך הוא בפסוקי דזמרה נקרא סידור לפי שהוא רק כמו 'ליגמר' ונקרא 'ריהטא' שמסדר הדברים אך מכל מקום יש מזה התפעלות כמו השומע דבר חדש שמתפעל לבו ממנו מצד החידוש גם טרם שדקדק בו.

אבל כשמתפשטת ההתבוננות של השבחים בקירוב גדול לעמוד עליהן הוא ברכת יוצר שמשם מתחיל כניסת ז' היכלות דמדות להפכם לה' מפני שאין הפיכת המהות אלא בבינה ליבא בחינת עיון והתבוננות בגדולת ה' וזהו בחינת אמה העבריה שהיא בבריאה ששם מקננא בינה, ובקריאת שמע נקרא היכל האהבה שאז בחינת האהבה בתשוקה רבה בפנימיות עד שנעשים היכל לה' להיות שורה אלהות בנפשו בהתבוננו באומרו שמע ישראל, ואחר כך היכל קדשי קדשים בחינת חכמה שבנפש שבה ועל ידה עיקר התהפכות המדות כי בחכמה אתברירו כו'

ואזי יוכל להיות היעוד בשמונה עשרה שהוא בחינת השתחוואה וביטול שלמעלה מבחינת רשפי אש של הדיוט ואזי מקבלת שלהבת י"ה והוא היחוד האמיתי.

ואחר כך נפילת אפים הוא שעת היחוד שהוא למעלה מן היעוד שבשמונה עשרה רצוני לומר שהוא למעלה ממדריגת מסירות נפש שהוא כשעדיין עסוק במסירה אבל לאחר מסירה והפשטת עצמותו

שנעשית רק נקודה חדא בחינת הרצון שבה לבד "ועמך לא חפצתי" והנה אחר כך חוזרת ונבנית בי' ספירות הוא כמשל המתבטל מעצמותו כשרואה דבר נפלא ונעשה רק נקודה אחת ואחר כך כשהוא רגיל בו יש לו התפשטות חכמה ובינה אורך ורוחב כמקדם רק שהוא באופן יותר נפלא שאין ערוך לאורך ורוחב הראשון לו, וזהו ענין נפילת אפיים, זהו מצות היעוד.

ומצות פדיה הוא כנ"ל אם רעה בעיני אדוניה שלא יוכל לייעד בשמונה עשרה בבחינת השתחוואה ושלהבת י"ה הנ"ל מחמת הרע המעורב קצת בהרגשת היש וכו' אזי והפדה בנתינת אותיות דמחשבה ודיבור כל היום לה' דהיינו להיות שמורים מרע ומתקשרים בטוב חכמת ה' שבתורה ואזי יוסיף אומץ להאיר נפשו למחר בתפלה כמו שנתבאר למעלה

וכמו כן נצטוינו בפועל מצות יעוד ופדיה לאמה העבריה שבזה אנו מעוררים כן למעלה להיות יעוד או פדיה לנפשו על דרך הנ"ל וכן בכללות העולמות שמט"ט נקרא עבד עברי ויש בחינת אמה בבריאה להיות התעלות מדת מלכותו מבריאה אל האצילות להקרות כלה וכנ"ל:

נקודה למחשבה:

את מי ה'...

זאת הרגשה שכל אחד ממנו נכסף לזכות להגיע אליה לפחות פעם אחת בימי חייו.

אבל איך? איך אני, איש סך הכל די מגושם שהרבה יותר ברור לו מה הוא עושה בארוחת צהריים או בשנ"צ מאשר מה הוא עושה בזמן שהוא לומד או מתפלל, מצליח להרגיש קרבה ואהבה אל ה' יתברך?

כן, אני יודע שבשביל זה יש תפילה, אבל אם הייתם רואים את התפילה שלי הייתם מבינים שבדיוק שם הכי בולט החיסרון והפער בין המילים שאני אומר לאטימות והאדישות שנמצאות אצלי בלב...

ה'! אני מרגיש שהתפילה לא מתואמת בכלל עם המקום שבו אני נמצא!

אז זהו, שהתפילה מתחילה ממש איפה שאתה נמצא- בכך שאתה אומר קורבנות כמו עבד שפשוט עושה מה שאומרים לו אתה יכול לעבור לשלב הבא של הכוונת הרגשות המגושמים והרגילים שלך אל ה'.

אחר כך בע"ה תוכל לנסות לפרוץ למדריגה הבאה שבה המוחין יהיו מתואמים עם רצון ה' ועד לממש 'למות' על ה'.

וכך, מכל מקום שבו נהיה- ה' מזמין אותנו אליו ומושך אותנו אל הייחוד השלם איתו.

שנזכה ביחד עם כל עם ישראל להכלל (גם מלשון כלה...) בה' על ידי התפילה!!!